

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 483. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm11443/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

nok til at see, gjorde Folkene alt for Kluge til at ville være, hvad den dog lærde alle Mennesker være: blotte Maskiner, Bøger var ham derfor en Slags Overdaadigheds-Væpne, som det var fordelagtigere at forskrive fra Frankrig for sin egen og sine gode Venners Mund, end at lade fabrikere hjemme, især da han hverken tilstøede den tybste Nøbel Befremmed eller Erfindighed nok til at blive virkelige Frankmænd. Skole-Væsenet laae ham da heller ikke synderlig paa Hjerte; thi at arbejde og lytste anfaae han for Folkets bedste Lærdom, det Første skulde Skatteskræveren, og det Sidste Erercereskolen lære dem, og det var saare naturligt, at han saad sine Uagdsolbater (Invalides) som desuden ellers maatte sulde til Statens Læge, fortrefelig skikede til Landsby-Skole-mestere.

Naar nu denne Skildring, hvortil man kan finde alle Trækkene i hans Livstater og hans egne Skrifter, er sand, da maa man vel forundret spørge, hvad det var man prisde ham for, hvorefter det var mueligt, at han, midt under Kaasdet paa Folke-Frihed, og Menneske-Adel, Opdragelse, Oplysning og Videnskabetighed, kunde forgubes? Det nemmeste og bedste Svar er vist nok det: fordi han selv raadde med, ja angav for en stor Deel Tønden, og forbi Skindet altid maa bedrage dem, der kun eiste Skindet. Med andre Ord: Friederich var det levende Udtryk for

§ 2

den i verdenslig Retning høiest udviklede tybste Fornuft i hans Dage, i Døgene mellem Boif og Kant, fra den Næstenste Fred til den bayeriske Krig, og dette Tidrum saad man for godt endnu en Stund efter dets Udløb, ja i Stats-Stryelsen næsten en heel Menneskealder: til Slaget ved Auerstädt, at canonisere, under Tilbedelse af Friederichs Reliquier, indtil Napoleon pulversiferede dem. Skrev ikke Friederich mod Machiavel, og, om han end styrede nok saa vilkaarlige, naar sagde han, at det var for hans egen Væres og Luners Skyld? sagde han ikke tit nok, at det var Alt Statens Skyld, hvis Kjener han var, var det ikke nødvendigt at tvinge et uforstandigt og fordomsfuldt Folk til sit Bedste, og saae man ikke for sine Dine de livsalige Frugter i Statens Fasthed og Anseelse, i Krigshæren og Statskammeret! Gav han ikke Skrivefrihed, og hvad, uden hans guddommelige Forstand, utrolige Bedrifter, og usforlignelige Indretning var Skyld i, at man kun svang Svøben mod hans Fjender: Christendom og Østerrig og hvad de alle heede, de Barbariets Konger, men øffede ham den tilbørlige Vival, ja, naar en forvorten Kompan misbrugde Skrivefriheden paa Gadehjørnerne, hjalp han da ikke selv Folk til desbedre at løse Pasquillen, ved at sætte den i Gabe-Stolken! Dmgikkes han ikke Digtere og Videnskabsmand som sine bedste Venner, og var det end franske, som det da ikke af, at Frankerig da brammede

med Verdens største Genier, og var i al Fald en tilgivelig Svaghed! taalde han ikke med en forbausende Godmodighed alle Voltaires Spotterier ei alene over Kirken, men over sit Folk og sine Venner, og gjorde han sig selv til en Unbtagselse, saa var det menneskeligt, og afbrød end ikke hans Hoiagtelse for den ophoiede Philosoph fra Fernet, som, man sigte hvad man vil, dog, paa Evighedsens Beforskring, gjorde sig selv udsabelig. Kort sagt: Friederich kjendte sin Tids Menneffer, sagde hvad de gjerne vilde høre, gjorde hvad de gjerne gad see, og stræbde at bevise, hvad de gjerne gad troet: at naar man har Forstand i Panden, Styrke i Armen og Penge i Bommen, kan man gjøre hvad man vil, og behøver hverken at spørge Gud eller Guden til Raads; han kjendte verimod ingen anden Historie tilgavnens end Syvaarskrigen, og naar den ikke længer blev mageløs, blev han det ikke heller; han foragtede i det Hele Historie og Christendom, og kan da neppre have gjort Regning paa at ophoies af dem, han vilde have sin Deel i Verden, og den har han saaget, hans hele Statskonst var beregnet paa ham selv, og den holdt ham ud, han vilde, uden Belymring for Fortid eller Fremtid, saavidt mueligt, beherske sine Dage, og det lykkes ham, ja hans Priis overlevede ham, og hvem der da vil trætte imod dette hans Eftermæle, maa især bevise Muligheden af, at man

ved at følge sin Fornuft, kan naae et hoiere Maaal end man har for sig.

Med den Aachenfke Freds Tid var, som sagt, den Vossiske Philosophies glimrende Tid forbi, og den begyndte at tabe Anseelsen, som en Bygmester, naar et Huus er færdigt, der ikke er gjort til at boe i, men kun til at see paa; thi naar man har seet sig møet, vender man det enten Ryggen, eller begynder at dable og mestre, indtil man finder det stygt og river det ned; og lige Guse kan i al Fald aldrig staae for Syn, naar de skal bedømmes af en Mester, der ikke selv har bygget dem, og som har Intet at bestille uden at rose, saalange de staae. Selv havde Wolf anvendt sin Bæremaade temmelig ubstrakt, Carpoz og Reinbeck og en heel Skole havde alt for hans Død anvendt den paa hele Christendoms men. Alexander Baumgarten anvendte den nu, kjøndt man neppre skulde troe det, paa Aesthetiken, Smaasoffene: Gotschod og hans Lævnslige, kappedes om at gjøre Lærebøger, og hvad skulde nu en udmærket Lærker, som Christian Crusius, gjøre, uden at rive ned, for at bygge op igien, og det tog han sig virkelig for, medens Wolf endnu levede, et Kar for den Aachenfke Fred. Nu skabsfæter det sig sagtens ogsaa her, at det i Verden synes nemmere at rive ned end at bygge op, og, saavidt man i Fordigaende kan skjønde, stod den ny Bygning temmelig ufulken, men Grunden hvi den kun for et Dieblif fornoiede en

